

Mirja Iivonen

Onko paikalla väliä?

Kirjastotilojen vaikuttavuus

Helsinki 28.5.2007

Sisältö

Kirjastotilojen vaikuttavuus

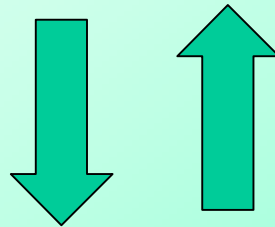
- 1) Kirjastotiloihin liittyvät vastakkaiset kehitystrendit
- 2) Kirjasto tilana
- 3) Uudet kirjastotilat
- 4) Kirjasto kolmantena paikkana

Kysymyksiä

- 1) Mitä tiedämme tiloistamme?
- 2) Mitä meidän tulisi tietää tiloistamme?

Kirjastotiloihin liittyvät vastakkaiset trendit.

1) “Taistelu neliöistä”. Kirjastopalvelut ja aineistot siirtyvät verkkoon. Fyysisten kirjastotilojen tarve kyseenalaistetaan.

2) “Uudet upeat kirjastot”. Uusia kirjastoja rakennetaan ja vanhoja peruskorjataan. Kirjastotiloihin investoidaan.

Näkykö taustalla käsitteen KIRJASTO määrittely?

LIBRARY

Encyclopedia Britannica Online

Traditionally, collection of books used for reading or study, or the building or room in which such a collection is kept.

Britannica Student Encyclopedia

A library is more than a place, more than books and films and records. Basically a library is a gathering of ideas, of information — put in order and shared.

Kirjasto tilana

1) Yhteinen julkinen tila

Yliopistoelämä tapahtuu edelleenkin pääasiassa kampuksella. Kirjasto on kampuksen sydän, jossa kokoelmat, palvelut ja paikka yhdistyvät. (Ks. esim. Crawford, 1999.)

2) Oppimiskeskus ja opiskelijan työhuone

Nykyaikaisten työasemien ja muiden laitteiden lisäksi saatavilla on neuvontapalvelut sekä pääsy elektronisiin ja painettuihin aineistoihin sekä e-oppimisympäristöihin. (Ks. esim. Boone, 2003; Centred on Learning, 2003; Rizzo, 2002; Iivonen, 2005.)

3) ”Luostari ja markkinapaikka” (Boone, 2003)

Kirjastot toimivat kahden maailman välissä. Hiljaisuudella ja painetuilla kokoelmilla on ollut ja on yhä näkyvä osa kirjastotiloissa (luostarimaisuus). Nykyisin kirjastot tarjoavat helpon pääsyn laajoihin aineistoihin, yhä useammin elektronisessa muodossa, ja ”kilpailevat” asiakkaista.

4) Mukava, käyttäjien omakseen tuntema paikka

Kirjastossa on tilaa sekä hiljaiselle että vuorovaikutteiselle työskentelylle. Ihmiset valitsevat sen paikan, jonka he tuntevat kaikista mukavammaksi. *”Kirjastotilojen suurin uhka ja pelote on siinä, että ne on suljettu.”*
(Ks. esim. Gust & Haka, 2006; Rizzo, 2002.)

Uudet kirjastotilat

Uudet kirjastotilat sisältävät toki edelleen

- lainaus- ja neuvontatilat
- hiljaisen lukusalin
- kokoelmatiloja

Mutta entistä useammin myös esim.

- oppimiskeskustilat
- opetusluokat / tietokonehuoneet
- ryhmätyöhuoneita
- langattomalla verkolla varustetut työskentelyalueet

- kokous/konferenssihuoneen
 - videokonferenssihuoneen
 - auditoriumin
 - kahvion
 - taidegallerian
 - multimediakeskuksen
- (Ks. lisää esim. Boone 2003)

Tampereen yliopiston pääkirjaston uusista tiloista lue Bulletinista 3/2006

<http://www.uta.fi/laitokset/kirjasto/bulletiini/index.php>

Kirjasto kolmantena paikkana

Jokaisella on kolme paikkaa

- 1) Koti
- 2) Paikka, jossa opiskella ja/tai tehdä työtä
- 3) Paikka, jossa voi tavata muita, tutustua, ystävystyä, keskustella erilaisista aiheista ja olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa viihtyisässä ilmapiirissä

Audrone Glosiene: Voiko kirjasto olla kolmas paikka?

Kolmannen paikan piirteet

- 1) Pääsyn sinne pitää olla ilmaista tai halpaa, ja siellä pitää voida ostaa ruokaa ja juotavaa.
- 2) Paikan pitää olla helposti saavutettavissa omassa ympäristössään.
- 3) Sen pitää olla paikka, jossa monet ihmiset käyvät säännöllisesti päivittäin.
- 4) Sen pitää olla paikka, jossa ihmiset tuntevat olevansa tervetulleita, olonsa mukavaksi ja missä heidän on helppo päästä keskusteluihin.

Kolmas paikka

5) Ihmiset voivat olettaa tapaavansa siellä vanhoja ja uusia ystäviä.

(Glosiene, 2007, ks. Myös Oldenburg, 1999)

Voiko kirjasto olla yliopistoyhteisössä se kolmas paikka?

Mitä tiedämme tiloista?

1) Kirjaston käytössä olevat neliöt

Neliöitä voi käyttää hyvin monella tavalla.

Tiedämmekö?

Onko oman kirjastomme neliöt käytetty parhaalla mahdollisella tavalla?

Voisiko neliöitä käyttää toisin, esim. hyllytila vs. työasemat?

Onko toiminnot sijoitettu oikein?

Kuinka joustavia tilamme ovat?

Kuinka keskeisellä paikalla oma kirjastomme sijaitsee omassa yhteisössämme?

Mitä tiedämme tiloista?

2) Kirjastokäynnit (lukumäärät)

Ihmiset tulevat kirjastoon monesta syystä.

Tiedämmekö?

Mistä syystä käyttäjät käyvät kirjastossa?

Kauanko käyttäjät viipyvät kirjastossa?

Mitä käyttäjät kirjastossa tekevät?

Viihtyvätkö käyttäjät kirjastossa?

Tulevatko samat käyttäjät kirjastoon päivittäin?

Mitä vaikutusta kirjastossa käynnillä on kävijöille?

Mitä tiedämme tiloista?

3) Aukiolopäivät ja aukiolotunnit

Päiviä ja tunteja on helppo laskea, mutta samat tuntimäärät kertovat silti erilaisista aukioloista.

Esim. kirjasto, joka on auki klo 8.00-16.00 on auki 8 tuntia, samoin kirjasto, joka on auki 12.00-20.00.

Tiedämmekö?

Onko kirjasto auki oikeaan aikaan?

Onko kirjasto auki riittävän pitkään?

Vaihtelevatko aukioloajat lukukausien ja lomien aikana?

Pitääkö kirjaston olla auki myös viikonloppuisin?

Milloin asiakkaat haluaisivat tulla kirjastoon?

Mitä tiedämme tiloista?

4) Asiakaspaikkojen lukumäärän

Asiakaspaikkoja ovat luku- ja työskentelypaikat sekä ryhmätyöpaikat. Ne voidaan sijoittaa hyvin erilailla.

Tiedämmekö?

Onko kirjastossa sekä hiljaisen työskentelyn että vuorovaikutuksen mahdollistavia paikkoja?

Ovatko paikat asiakkaiden mielestä mukavia?

Onko paikat sijoitettu toimivasti?

Ovatko paikat ergonomisesti hyviä?

Onko paikkojen valaistus-, ilmastointi- yms. ympäristötekijät kunnossa?

5) Työasemien lukumäärän

Työasemia voi olla hyvin eri-ikäisiä ja erikuntoisia.

Tiedämmekö?

Mikä on työasemien kunto ja toimivuus?

Mikä on työasemien käyttöaste?

Mitä työasemilla tehdään tai voi tehdä?

Onko työasemien valaistus-, ilmastointi- yms.
ympäristötekijät kunnossa?

Mitä tiedämme tiloista?

6) Tilakulut

Helposti voidaan laskea tilakulut/kohdeväestön jäsen, tilakulut/opiskelija tai tilakulut/yliopiston henkilökuntaan kuuluva henkilö.

Tiedämmekö?

Miten käyttäjät arvioivat ja arvostavat tilojamme?

Minkälaista lisäarvoa kirjasto tuottaa yliopistolle tilana?

Mitä yliopistolta puuttuisi, jos siltä puuttuisi kirjasto tilana?

Yhteenveto

- 1) Paikalla on väliä. Kirjastolla on edelleen merkitystä tilana.
- 2) Yliopistokirjastojen tiloilta vaaditaan viihtyvyyttä, joustavuutta ja muunneltavuutta.
- 3) Yliopistokirjasto fyysisenä tilana ei ole enää vain “hyllymeri”, vaan siellä on hyvin monenlaisia tiloja.
- 4) Kirjastotiloja tarvitaan myös mahdollistamaan pääsy e-aineistoihin ja e-oppimisympäristöihin.
- 5) Yliopistokirjasto voi olla yliopistossa SE kolmas paikka.

- 6) Tiedämme tiloistamme paljon, mutta emme riittävästi tilojen käytöstä ja käytön vaikuttavuudesta.
- 7) Tilastoimme paljon tiloihin liittyviä asioita, mutta kaikkia asioita ei voi kuvata tilastoluvuilla.
- 8) Miten arvioida tilojen vaikuttavuutta?

Lähteitä

Boone, M.D.: Monstery to Marketplace: a Paradigm Shift. *Library Hi Tech* 21 (3): 358-366, 2003.

Centred on Learning. Academic Case Studies on Learning
Centre Development. Ed. by E. Oyston. Ashgate, Aldershot, 2003.

Crawford, W.: Library Space. *Online* 23 (2): 61-65, 1999.

Glosiene, A.: A Third Place. Paper presented in *Information, Communication, Society Conference* in Tallinn, October 2005, will be published in 2007 in Conference Proceedings .

Gust, K.J. & Haka, G.H.: Bringing Users Back to the Library: A Case Study. *New Library World* 107 (1222/1223): 141-148, 2006.

Heikkilä, T. & Partanen, M.: "Tilat ovat toimivat, avoimet ja valoisat". *Bulletiini*.
<http://www.uta.fi/laitokset/kirjasto/bulletiini/arkisto/2006/artikkeli35.php>

Heikkilä, T. & Toivonen, L.: Esittelyssä yliopiston pääkirjaston uudet tilat. *Bulletiini*.
Tampereen yliopiston kirjaston verkkolehti. 2006.

Tampereen yliopiston kirjaston verkkolehti. 2006.
<http://www.uta.fi/laitokset/kirjasto/bulletiini/arkisto/2006/artikkeli33.php>

livonen, M.: University Libraries as a Gateway to E-Learning. Paper presented in *Information, Communication, Society Conference* in Tallinn, October 2005, will be published in 2007 in Conference Proceedings .

livonen, M.: Uusi pääkirjasto: Visio todeksi. *Bulletiini*. Tampereen yliopiston kirjaston verkkolehti. 2006.

<http://www.uta.fi/laitokset/kirjasto/bulletiini/arkisto/2006/artikkeli32.php>

Oldenburg, R.: *The Great Good Place*. Marlowe, New York, 1999.

Rizzo, J.C.: Finding Your Place in the Information Age Library. *New Library World* 103 (1182/1183): 457-466, 2002.

Thomas, M.A.: Redefining Library Space. Managing the co-Existence of Books, Computers, and Readers. *The Journal of American Librarianship* 26 (6): 408-415, 2000.

Toivonen, L.: Haastattelussa arkkitehti Juha Saarijärvi. *Bulletiini*. Tampereen yliopiston kirjaston verkkolehti. 2006.

<http://www.uta.fi/laitokset/kirjasto/bulletiini/arkisto/2006/artikkeli36.php>

Kiitos!